

Pismo to wychodzi codziennie oprócz niedziel i świąt uroczystych w drukarni Stanisława Gieszkowskiego.

Zaliczenie na trzy miesiące złotych dziesięć miesięcznie złotych cztery, numer pojedynczy groszy dziesięć.

GAZETA KRAKOWSKA.

OBSERWACYE METEOROLOGICZNE.

Dzień godzina	Bar. do 0° R. w miar. paryż.	Stop. ciepła podł. Reau.	Psycho- mierz	Wiatr	Stan Atmosfery	Zjawiska napowietrzne i różne uwagi
23	6 27" 4"	960 + 12°	8 3.	75 Pp. Wschodni słaby	Chmurno	
	2 4,	599 + 16,	4 4.	10 Pl. Wschodni ..	Chmury	
	10 4,	34½ + 12,	2 3.	96 ..	Pogoda z Chmurami	Deszcz mały

Wiadomości zagraniczne.

— Warszawa 24 Sierpnia. —

Dnia 20 b. m. Dyrekcyja Gł. Tow. Kred. Ziemsk. zdała publiczną sprawę z czynności ubiegłego 1szego półrocza 1846, a 40 od zawiązania się Towarzystwa. Po zagajeniu posiedzenia przez JW. tajnego radcę dyrektora głów. prezyd. w Kommissyi Rz. P. i Skarbu, odczytane zostało sprawozdanie, z którego dowiadujemy się, że obecnie wierzytelność Towarz. na dobrach hipotekowana, wynosi 339,670,200 zł.; z tego do dawnego okresu Tow. kończącego się z r. 1854, należy summa 29,108,000 zł., do nowego okresu Tow., który umorzony zostanie z r. 1866, należy kapitał 310,562,200 zł. W obiegu znajduje się listów zast. dawnego okresu na zł. 43,257,000, nowego okresu zł. 220,267,100. Należność do pobrania od stowarzyszonych w minionem półroczu, wynosiła zł. 15,425,547 gr. 4; na to wpłynęło zł. 11,275,069 gr. 25; zalega na dobrach 4,150,477 zł. 9 gr. Z powodu nieuiszczenia zaległości, sprzedane zostały w półroczu dobra jedne, zaś obecnie wystawionych na sprzedaż pierwszą jest dóbr 110, a na sprzedaż drugą dóbr 7. Należność do wypłaty za wylosowane listy zast. i kupony półroczne, wynosiła zł. 18,429,884 gr. 8; na to wypłacono zł. 11,712,998 gr. 3; pozostaje do wypłaty dla niezgłaszających się po odbiór, zł. 6,716,886 gr. 5. Fundusz własnością stowarzyszonych będący, wynosi 8,971,069 gr. 16, i takowy znajduje się: w gotowiznie w kassach Tow. zł. 1,889,940, gr. 20; w kapitale użytym na kupno listów zast., 6,236,177 zł. 8 gr.; w kapitale użytym na kupno domów dla władz Towarz., zł. 342,483 gr. 3; w zaległościach do pobrania od stowarzyszonych, zł. 279,120 gr. 27; w zaliczeniach do zwrotu i wyrachowania się Dyrekcyj szczegółowych i Dyrekcyi Głównej zł. 223,347 gr. 18.

— Petersburg 17 Sierpnia. —

Radcy misyi w Berlinie, rzęczę. radcy Stanu Fontounowi, najmiłościwiej rozkazano być radcą poselstwa w Wiedniu.

Ubóstwo jak wiadomo, bywa dwojakie: jedno mimowolne i niezasłużone, w którym ulżenie i wsparcie jest nietylko zasługą przed Bogiem ze strony tej społeczności, wśród której się toż ubóstwo zjawia, lecz oraz obowiązkiem i najściślejszą powinnością tejże społeczności; drugie dowolne pochodzące z własnej winy wpadających w nie, a które wspierać, jest to zachęcać wady i próżniactwo. Tymczasem to ostatnie ubóstwo odbiera zwykle ze strony serc litościwych pomoc, którzy się uależała pierwszemu, szczególnie dla tego, że gdy pierwsze cierpi i milczy, drogie stara się wyłudzić wsparcie wszelkimi podejściami, i często nawet domaga się tegoż z zachwalością. Oprócz tego, same wsparcia, istotnemu ubóstwu świadczone, bywają bardzo często nieodpowiednie ani prawdziwym potrzebom cierpiących, ani też stopiowi ich niedoli. Dla zaradzenia pierwszemu i uchylenia drugiego, to jest: diabliższego przekonania się o istotnym stanie takich mieszkańców tutejszej stolicy, którzy udają się do osób dobroczynnych z prośbami o wsparcie, zawiązało się niedawno i już jest otwarte, to w Petersburgu, szczególnie towarzystwo dobroczynne, w tym celu, iżby odwiedzając takich proszących w miejscach ich zamieszkania, wchodzić w pośrednictwo pomiędzy dobroczyńcami i potrzebującymi. i tym sposobem przyczyniać się, aby dobrodziejstwa trafiały do swego celu. *Ustawa Towarzystwa odwiedzania ubogich proszących w Petersburgu* najwyżej zatwierdzoną została d. 12 kwietnia r. b. Tytuł kuratora Towarzystwa podobało się przyjąć Jego Ces. Wys. xciiu Maksymilianowi Leuchtenbergskiemu.

— Haga 16 Sierpnia. —

Wczoraj wieczór przybyła tu w towarzystwie swęj córki xżna Albrechtowa Pruska.

— *Prowincya Pruska.* —

Dnia 6go sierpnia przy mocnej burzy trąba wietrzna nawidziła miasto Mehlsack i zrzuciła wielkie szkody. W wielu domach potłukła okna, wiele stodół pouszkadzała, wielkie drzewa i krzyż kamienny wyłamała, płoty powyrywała.

— *Kopenhaga 14 Sierpnia.* —

Z Dragöe donoszą pod d. 12 b. m.: W tej chwili, o godz. 6 po południu, widzimy tu eskadrę rossyjską, złożoną z 8 czy 9 dosyć wielkich okrętów. W przystani Helsingor zarzucił kotwice tegoż dnia rossyjski nowozbudowany okręt liniowy, przybyły z Archangelu.

— *Paryż 16 Sierpnia.* —

Król udziela corocznie osadom okrętów stojących w porcie Treport w czasie swego pobytu w Eu, orderzy legii honorowej. Tą razą udzielenie orderów rozciąga się do małej tylko liczby oficerów; natomiast wielu sterników, rotmanów i majków otrzymało krzyże z rąk królewskich.

Constitutionnel wylicza następujących xżąt jako pretendentów do ręki królowej hiszpańskiej: Francya zalecała najprzód xcia Montpensier, a dopiero później hrabiego Trapani; synowie Infanta Franciszka de Paula byli także zaproponowani i zuowu zaniechani; hrabia Montemolin, najstarszy syn Don Karlosa, okazał się nie stosownym, gdyż naród uważałby w tym wyborze powrót dawniejszej formy rządu; Anglia zaleca xcia Leopolda koburgskiego, Francya zdaje się obstawać przy hr. Trapani.

Sąd Parów zgromadzi się dnia 18 sierpnia dla wysłuchania sprawozdania z inkwizycyi Józefa Henry w procesie zamachu.

Lord Cowley, otrzymawszy następcę w poselstwie przy dworze Tuileryjskim, wybiera się napowrót do Anglii.

Wczoraj zgromadzili się ministrowie, w celu roztrząśnienia długiej mowy tronowej przez p. Guizot ułożonej. Ma być życzeniem pana Guizot, zpowodować nową izbę, aby się wyrzekła wiele czasu zajmującego zwyczajny rozpraw nad adresem i aby poszła za przykładem Anglii, gdzie adresy na mowę tronową przy otwarciu parlamentu zawsze w przeciągu 24 godzin są zaproponowane, w krótkości roztrząszone i uchwalone, podczas gdy we Francyi rozprawy nad adresem częstokroć kilka tygodni trwają i od ich wypadku nie rzadko byt ministerstwa zależy. Wątpią jednak, czy izba będzie skłonna do odstąpienia od tego zwyczaju.

Francya utrzymuje w Paryżu 13 młodych Senegalczyków, którym każe udzielać wychowanie, przez co za powrotem do Afryki przyczynić się mają do cywilizacyi swego kraju. Postępowanie ich i pilność bardzo chwala.

Moniteur algerien ogłosił postanowienie królewskie, mocą którego Raidowi okręgu Philippeville, Saudiben Inal, udzielone zostały 130 hektarów gruntu, pod temi samymi warunkami, pod jakimi rozdawane bywają Europejczykom. Jestto pierwszy przypadek, że Arab takie rol-

nicze gospodarstwo w Algieryi zakłada, i spodziewają się, że ten przykład tem bardziej znajdzie naśladowców, gdyż Saudi również z swęj waleczności jak i rzetelności jest poważany.

National twierdzi, że francuzki sprawujący interesa w Londynie, p. Jarnac, w skutku wspomnianego nie raz artykułu gazety *Times* względem kwestyi małżeństwa królowej hiszpańskiej, miał konferencyę z lordem Palmerston, na której ostatni miał oświadczyć, że za takowy przy wolności druku w Anglii odpowiedzialnym być nie może, jakkolwiek bardzo żałuje, że Król Filip w nim dotknięty został. Naprawdę p. Jarnac starał się skłonić gazetę *Times* do odwołania swych pocisków; nie powiodło mu się także zniewolić jeden z wigowskich dzienników do polemiki przeciw *Times*, poczem mocno się miał zalić na lorda Palmerston. *Galignanis Messenger* zawiesza swe zdanie względem prawdziwości tej pogłoski; ale przypomina, że gazety angielskie, chociaż za rządem piszą, jednakże zachowują swą samodzielną dążność.

— *Londyn 15 Sierpnia.* —

Na wczorajszym posiedzeniu izby niższej p. Villiers wytknął błąd, jaki się wcisnął do nowego prawa zbożowego, i wnioskował, aby Izba zamieniła się w komitet dla sprostowania tego błędu. Błąd ów na tem polega, że cło od żyta, bobu i grochu, nie w stosunku właściwych cen średnich tych gatunków, ale według cen średnich jęczmienia ustanowione zostało, wskutku tego, zamiast zniżenia, podwyższenie cła od tych gatunków nastąpi. Lord Bentinck oświadczył, że stanowczo opierać się będzie zmianie, gdyż przez ten błąd przynajmniej nieco większa protekcya pozostanie. Obawa nowych rozpraw nad prawem zbożowym spowodowała kanclerza izby skarbowej do ocenienia tego przypadku za mało znaczący, i do zwrócenia zarazem uwagi, że blizkie końca zgromadzenie parlamentu, mogłoby się znacznie przedłużyć. Ten wzgląd spowodował p. Villiers do cofnięcia swego wniosku.

Rozprawy w izbie wyższej były matěj wagi. Na zapytanie uczynione przez lorda Brougham, oświadczył lord Auckland, że niedawno wspomniany wynalazek hr. Dundonald, również jak wynalazek kapitana Warner, mają być odane pod rozpoznanie biegłych.

Podpułkownik Napier otrzymał rozkaz, aby bezzwłocznie jako zastępcę generał-adjutanta udał się na parowej fregacie do przylądka Dobry Nadziei, zabierając z sobą sześciu innych oficerów.

W stolicy panuje od kilku tygodni bardzo niezwykajna śmiertelność. Wykazy kończącego się z d. 8 sierpnia tygodnia zawierają 1135 umarłych, podczas gdy średnia liczba z ostatnich pięciu pór letnich tylko 898 przedstawia, a nawet średnia liczba z ostatnich całych pięciu lat, do których naturalnie wchodzi zwykle niezdrowe miesiące wiosenne i jesienne, nie

wynosi jak 968. Śmiertelność ostatniego tygodnia przewyższa latową średnią liczbę o 237.

Tutejsza konferencja mężów wstrzemięźliwości, po pięciokrotnem codziennem zgromadzeniu i po jednym w teatrze Coventgarden posiedzeniu, zakończyła swe rozprawy, w których mieli udział członkowie z większej części krajów Europy i kilku z obcych części świata. Na ostatniemu zgromadzeniu uchwalono adres do gorzelanych i fabrykantów likierów, w którym są wezwani, aby swych zgubny wpływ wywierających przedsięwzięć zaniechali. W końcu przyjęto uchwałę, przez którą konferencja wynurza swe przekonanie o niemoralności fabrykacyi, sprzedaży i używania upajających napojów, oraz postanowiła przywieźć do skutku plan utworzenia »związku wstrzemięźliwości świata« jak tylko na ten cel uzbierane zostaną potrzebne fundusze.

Wielka liczba bilów na koleje żelazne na teraźniejszym zgromadzeniu przyjętych nadała niesłychany popęd fabrykom żelaza. Każda huta, każda gisernia manatłok roboty; alenieznośne tegoroczne npały nie pozwalają robotnikom, jak tylko połowę zwyczajnej produkcyi uskutecznić. Sądzą zarazem, że handel żelazem za granicą znacznie się powiększy, gdyż rząd francuzki ma zamiar żelazo angielskie wpuszczać bez opłaty celnej, podczas gdy przyjęcie nowej taryfy przez Senat amerykański, przyczynić się musi do większego wywozu angielskiego żelaza do Stanów Zjedin.

Dwaj biskupi katolicy w Kanadzie i ich Koadjutorowie zaprotestowali w zeszłym czerwcu formalnym aktem przeciw postanowieniu Zgromadzenia Prawodawców o wywłaszczeniu dóbr należących do Jezuitów.

Przerażenie na przykładu Dobrzej Nadziei tak jest wielkie, że nakazane zostały modły publiczne o odwrócenie klęski trapiącej osadę.

W traktacie ze Stanami Zjedin. o kraj Oregon wielką gra rolę kompania zatoki Hudsonskich. Po kompanii Wschodnio-indyjskiej, kompania Hudsonska, jakkolwiek mało znana, jest najpotężniejszym stowarzyszeniem w świecie. Monopol drogich futer w tej części Ameryki, za wyłączeniem posiadłości rosyjskich; jest w jej ręku; ajenci jej rozsiani są po całym ogromnym lądzie od zatoki Hudsona do oceanu Spokojnego, obejmując przestrzeń dwa razy większą od całej Europy. Dotąd wszelkie usiłowania Stanów Zjedin. do wejścia we współzawodnictwo z kompanią speliły na niczem, albowiem kompania jest w stanie w zamian za futra dostarczać towarów europejskich za 20 do 30 procent, umiała nadto zjednać sobie ufnosć i poszanowanie między dzikimi plemionami, a awanturników europejskich, w wielkiej liczbie latu zjawiających się, utrzymać w należytych granicach.

— *Madryt 11 Sierpnia.* —

Wiadomo, że Infant dou Francisco d'Assis nie korzystał z udzielonego mu urlopu, i nie przybył do stolicy na imieniny królowej Kry-

styny. Królowa Izabella kazała następnie zawiadomić Infanta, że urlop ten został cofnięty, i że on ma nadal pozostać przy pnkn swoim w Pampelonie. Tymczasem zdaje się, iż w Paryżu przekonano się, że ten Infant zasługuje rzeczywiście na pierwszeństwo przed wszystkimi innemi współubiegającemi się o rękę młodej królowej. Jenerał Narvaez przyłączył się także do przekonania dworn francuzkiego i oświadczył, iż gotów jest całym swoim wpływem wspierać pretensye xięcia Kadyxu; wskutek tego tutejszy poseł francuzki otrzymał miało polecenie, aby Narvaezowi wyjednał pozwolenie na powrót do Madrytu. Królowa z początku wzbraniała się udzielić takowe pozwolenie, ale potem przypuszczając, że nowy gabinet angielski mógłby dopomagać Infantowi Henrykowi do otrzymania jej ręki; zdecydowała się przywołać na powrót Narvaeza, a oraz Infantowi Don Francisco d'Assis udzielić na nowo urlop na przybycie do Madrytu. Zobaczmy, czy rywalizacya dwóch dworów spowoduje rzeczywście rewalizacye dwóch braci.

Wiadomości nasze z Lisbony dochodzą do dnia 5 b.m. Mówiono tam, że wskutek uzbrajania się Hiszpanii, rząd portugalski zamierza zwołać urlopowanych żołnierzy z roku 1840.— Dzienniki lisbońskie objawiają swe uczucia przeciwko hiszpanom. Jeden z nich mówi: »Kiedy cały świat nas podziwiał, siły nasze uwielbia i t. d., jedua tylko Hiszpania wątpli o siłę naszą i t. d.« To przypomina wiadomą anegdotę o portugalczyku, który będąc powalony na ziemię przez hiszpana i do wody wrzucony, wołał: »Hiszpanie, wydobądź mnie z wody, a daruję ci życie.«

Ilny kapitan Gallicyi, jenerał Villalonga, ożywiony szczególnie duchem wojennym, kazał wszystkie statki, które służą na rz. Minho do wzajemnej komunikacyi między obu narodami, a nawet wszystkie portugalskie łodzie rybackie ściągnąć nad brzeg hiszpański. Tutejszy poseł portugalski oświadczył z polecenia rządu swego, że krok ten, jeżeli nie zostanie cofnięty, uważany będzie w Lisbonie za wypowiedzenie wojny. Ministrowie posłali jenerałowi Villalonga notę portugalską, prosząc go, aby miał wzgląd na nią. Teraz zaś żąda rząd portugalski, aby ściągnięte nad granicę wojska hiszpańskie zostały cofnięte. Nasz prezes Rady zbaczając udzielił odpowiedź.

— *Turcyja.* —

Gaz. *Pow. Augsburgska* doniosła przed niejakim czasem, że młody krawiec ormiańnochrześciani, za pocałowanie córki jednego Beja Stambulskiego, z którą się kochali, i za odmówienie przyjęcia wiary mahometańskiej, co jedno mogło przez małżeństwo z ucałowaną zmyć tę obrazę, skazany został na śmierć, lecz że trybunał wyrok śmierci podał pod roztrząsanie Sultana. Taż gazeta donosi teraz, że Sultana Abdul Medzid, nie tylko całkowicie przebaczył winę młodemu chrześcianinowi, ale pozwolił mu pojąć córkę Beja, bez zmienienia re-

ligii. Ten akt, pozwolenia na małżeństwo chrześcijańskie z muzułmanką, jest pierwszym w Islamizmie przykładem i dowodzi wielkiego postępu w tolerancji.

Rozmaitości.

Zazdrosny basza. Około połowy maja wydarzył się między Galaczem a Giurgiewo wypadek, który łatwo najsmutniejsze skutki za sobą mógł pociągnąć. Płynącym z Konstantynopola do Belgradu statkiem parowym podróżował pewien basza turecki wraz z swoim haremem, składającym się z 50 kobiet, które w kajucie damskiej pomieszczone zostały, podczas gdy basza osobnie zajął mieszkanie. Jednocześnie znajdował się tamże pewien młody maltańczyk, który zapewne nigdy jeszcze tak blisko z haremem nie sąsiedował, a przeto zbyt wielką miał ochotę dokładniej mu się przypatrzeć. Zakradł się więc cichaczem pod kajutę damską, którą tylko zasłoną przedzieloną była, zajrzał do środka i zaspokoiwszy tak swoje ciekawość, miał już nazad powrócić, gdy w tem stojący na straży eunuch go dostrzegł i baszę o tém natychmiastawił. Zazdrosny basza, wściekający się na myśl, iż najdroższe jego świętości, okiem niecnego Franka znieważone zostały, rzucił się rozniewany na maltańczyka i byłby niezwodnie w sztuki porąbał, gdyby na szczęście kapitan okrętu był nie przybył i spokojności nie przywrócił. Lękając się jednakże, aby prędzej czy później do odnowienia walki nie przyszło, zabrał kapitan wszystkich podróżnych równie chrześcijańskich jak tureckich broń wszelką i kazał do Dunaju wrzucić.

Baptyści w Ameryce. Do licznych sekt religijnych, które w północnej Ameryce na śmiało wyznania swoje głoszą, należą także Baptyści. Ci, jak wiadomo, chrzczą dopiero wtedy, gdy osoby, mające być chrzczone, dojdą wieku, w którym nad zasadami swego wyznania zastanowić się mogą. Duchowni Baptyści wędrują po kraju i w rzekach, w stawach chrzczą publicznie osoby płci obojczy. Mianowicie płci piękna potrzebuje silnej wiary, aby przy takich publicznych chrzcinach na widok powszechny się wystawiała; lecz wiara działa cuda, i cudem też istotnie nazwać można, że nawet kobiety z wyższych stanów, w zapale religijnym, tej ceremonii się poddają. Przed dwoma laty wzmożyła się liczba ochotników wyznania baptyjskiego tak dalece, iż nawet mrozy zimowe tego publicznego chrzczenia przerwać nie mogły. Włhijano płonki w lodzie i zanurzano nowo-chrzczeńców wprost głową w wodę. Wielu nabawiało się z tąd niebezpiecznego przeziębienia

i przypięcało ten fanatyzm długoletnią słabością albo przedwczesną śmiercią. Około tego czasu chrzczył pewien Baptysta w małym jeziorze w Illinois nowozacienne grono mężczyzn i kobiet. Stojąc przed dużym oknem w łodzi, zanurzył już był ze 20 osób, jedną do drugiej w zimną wodę, aż przyszła nareszcie kolej na starą, powszechnie szanowaną kobietę. Zanurzył ją także storcem głową w wodę. A że staruszka z przestachu, za krawędź lodu się przytrzymała, przeto wyższa część ciała, wcale się nie zmoczyła. Duchowny zaś w gorliwości swojej, chciał ją koniecznie porządnie ochrzcić i uchwyciwszy staruszkę za warkocz, pchnął ją co siły w zawienną wodę. Lecz — o biada! warkocz był przyprowadzony i oderwał się — a głowa bez warkocza poszła pod wodę i znikła wraz zresztą ciała pod lodem. Baptysta, trzymając fałszywy warkocz w rękę, nie mógł pojąć gdzie mu się podziała głowa! Schylił się, zajrzał w okno, lecz już nie zobaczył nórki. Jednakże nie stracił przytomności i rzekł do zgromadzenia, pokazując przyprawę fryzyerską — „Fałsz zawsze zgubę niesie! Straciłiśmy siostrę; popłynęła do wieczności, wieczny jej odpoczynek! To rzekłszy, nie przerywając hynajmniej obzędu, chrzczył dalej, a zobaczywszy najbliżej koło siebie murzynkę — spławił ją — co się zowie.

Pewien mieszkaniec Hermansztadu złożył w tamtecznej kasie oszczędności 100 reńskich, i rozporządził tą sumą jak następuje: Gdy wyliczone do kapitału procenta owej sumy, wraz z kapitałem, w summie 12 milionów urosną, co po 300 latach się stanie, ma być 1 milion użytym na założenie kościoła, 1 milion na założenie szkoły wzorowej dla nauczycieli miejskich, 1 milion na zbudowanie szpitalu, 2 miliony na urządzenie wzorowego zakładu gospodarczego, wraz ze szkołą rolniczą; reszta ma być użytą na wybrukowanie i upiększenie miasta, założenie żelaznej kolei do poblizszych łomów kamieni, a wreszcie na cele dobroczynne, stosownie do panującego ducha czasu. Ostatni milion zaś podzielią potomkowie testatora pomiędzy siebie.

PRZYJECHALI DO KRAKOWA.

Od dnia 28 do dnia 29 Sierpnia.

Dudrowicz Domician, Dudrowicz Adolf ob., z Polski; -- Wasilewska Marya ob., Zygmuntowicz Petronella, Lhotak Jakób, Stefani Józef, Grenzbach Jan, z Galicyi; -- Reisel Amalia, Obertyński Leopold ob., z Pruss.

Wyjechali z Krakowa.

Walewska Tekla hr., Majewski Ludwik, Hochem kuryer ces. ros., do Polski; -- Szymanowski Szymon obw., Reisel Amalia, do Galicyi; -- Hoffmann Franz, do Pruss.

Doniesienie Urzędowe.

Nro 18.

DYREKCJA KASY OSZCZĘDNOŚCI,

Gdy pomimo trzekrotnego obwieszczenia w pismach publicznych z d. 24 Czerwca 1846 N. 9 o zagubionych książkach kwitowych N. 183 i 184 na imię Józefa i Alexandra Józefskich wydanych, nikt nie zgłosił z opposycją przeciw wydaniu duplikatów rzeczonych

książek, przeto Dyrekcyja Kasy Oszczędności podaje do powszechnej wiadomości, iż książki kwitowe N. 183 i 184 opatrzone, umorzone, a w miejsce ich duplikaty wydanemi zostają.

Kraków d. 26 Sierpnia 1846 r.

Prezydujący w Dyrekcyi
KOPFF.